

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

(Turpinājums. Sākums 60. numurā)

Jys sevi uzskateja par lelu moksliņiku i saimniecībā nikō nadareja. Mes konstatejom, ka jys ir slynks, kai daudzi jō tautiši.

Mōsa un as strōdōjam kolhozā *Jautrō dzeive* (Веселая жизнь), dažaidus dorbus lauku brigādē. Sōkumā strōdōju traktoru brigādē par pikabynōtōju, vālōk par kombainīra paleigu. Mani un Donotu Laizānu pyrms ražys nūvōkšonys aizsyuteja iz MTS mašynu remontšonys dorbm. Dzeivōjam pi kombainiera jō mojeņā. Ar ēšsonu beja švoki. Nu kolhoza beja idūti 10 kg rupja moluma milti. Tūs izmontōjam dažaidā veidā. Vīnu reizi aizajēmamīs teiklu un zvejōjam Irtišys upē zivis. Tur beja breiniškeigi daudz zivu. Dažu stunžu laikā nūzvejōjam pōrs spaiņu zivu. Pōrnasūt mōjōs, tōs nūteirejom un vysys, ari seikōs, isōlejom. Ar soli apherūt ēdem pilnceigi svaigys. Irtišas upe lela, plotōka par Daugovu. Skaidrā laikā yudins ļūti dzidrys. Upis gulnē radzama 10-15 metru dziļumā. Leita laikā vys yudins ir duļķains. Tur gōjom mozgōtis un drēbis mozgōt. Reizem darejom tō. Idzynom mītu un pi tō pišejom nateirū kraklu voi biksis i par nakti leidz reitam drēbis izmozgōtys ar upis straumi. Navajadzēja ni zipu, ni ķimejys. Par dzeivōšonu saiminīkam paleidzējam zagl molku, tys ir braucem stepē un tur asūšajos bērstalēs grīzem bērzeņus 20 cm rasumā. Kolhozā nūstrōdōjam leidz rudeņam. As strōdōju par kombainīra paleigu uz kombainīra Stalinec-1, kuram grīzejaparāts (hēders) beja 9 metri plots. Apbraucūt teirumam apkōrt varēja nūplaut 2,5 ha lelu labeibas teiruma plateibu. Nu 24. aprēļa leidz jūļa mēnesim nabeja ni lasis leita. Reizem beja taida vātra, ka putekli aizsedze sauli, vysys gaiss nu puteklim dzaltons. Bet tūmār labeiba izauga samārā loba. Viteji stōsteja, ka pyrms kara 1938. godā asūt bejusi milzeiga raža. Labeibu kolhoznīkim vadūši pa mōjom un bāruši pogolmūs. Kuri bejuši taupeigi, tī labeibu saglobōjuši ilgōkam laikam. Bet bejuši taidi, kuri nakrōjuši, tī vālōkajūs godūs bodōjušis, jo tod bejuši naražys godi.

Jōpīzeimeji, ka kara laikā beja izsyuteitys vōcīšu ģimēnis. Sivītis ar bārnim kolhozūs, bet veirīši lāģerūs Sverdlovskā, Omskā un cytōs vītōs. Pi Omskas pilsātys beja izveidōtys ryupneicys, kur uz klaja lauka salikti dažaidi dorba goldi, pi kurim strōdōja cylvāki pat pi 40 grādu aukstuma.

Muns sapnis pyrms braucēna pi sovejim iz Tomsku: ...Strōdōjūt kolhozā pi labeibys nūvōkšonys, mes dzeivōjam mōjeņā uz ritenim, t. i., tur gulējom naktis leidz 20 cylvāku. Cīši saspīsti vīns pi ūtra. Ar laiku myus apsāda uts. Tai, ka nabeja, kur labi nūsamozgōtīs, tod bīzi aiz solmu kaudzem rōvam nūst kraklus, lasejom nu kraklu veilem uts.

Vīnu nakti radzu taidu sapni. „Itkō es eju pa ceļu, kōjōs man jauni kirzas zōboki. Te man jōit pōri plotai upei. Par kuru ir apmāram 1,5 metra plots tylts voi laipa. Ejūt par upi pōri pusei izacēle milzeiga vātra, man aizamete zōboka zūle aiz škārdzēļa, tō, ka zūlē nu zōboka pūrgola atsadalejōs, beja radzamas misiņa naglenis. Es pakrytu iz tilteņa. Vātra mani rōve nu tilteņa, bet es turādāmīs pi tilteņa pōrrōpōju atlykušū tylta daļu. Vātra nūryma, es pīšacēļu un beju upis ūtrajā krostā. Tod beju pasamūdīs, un šis sapnis mān isaspīde atmiņā iz vysu myužu. Tikai aizbraucūt pi sovejim pīdereigajim, tur man nōcēs daudz pōrdzeivōt nu čekistu pratynōšonys, bet as izturēju tūs pōrdzeivōjumus un muna sirdsapziņa teira pret savim leidzcylvākim”.

Izsūtījumā Krievijā, Tomskas apg. Piškino-Troickij raj. kolhozā 1. maijs (1953., pavasaris, no kr.): Helēna, Jānis, Sīlvija, Lidija un Edmunds (priekšā) Būmaņi

Sarokstūtīs ar rodim, kuri dzeivōja Latvejā, nūskaidrōjam par myusu pīdereigi izsyuteišonys vītu. Tod pīprasejom komendantūrai, lai apvīnoj myusu ģimēni. Jōsasmejōs par tū, cik lojāla beja Padūmju vara pret izsyuteitajim ar taidu pretimnōkšonu, ka tī atļōva atsevišķim vīninīkim apsavinōtīs ar ģimēni. Na tai kai 1941.godā, veirus atdaleja un nūmūceja nūmetnēs. Sīvys ar bārnim mūcejōs, caldamys Sibirejys kolhozu labklōjeibu. (Turpinājums 14. lpp.)

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

(Sākums 13. lpp)

Dažom pat medaļas pīškeira par lobu dorbu Lelo Tēvejys kara laikā, bet nu čekistu uzskaitis nūjēma tikai pēc slapkavy- „tētena” nōvis.

Kolhozā nūpelnejom 300 kg kvīšu graudus. Braucūt pi sovejim, graudus jēmam leidzi. Tūs aizvedem leidz Omskas stacejai, bet tur pasažīru vilcīnī graudus najēme pretim, bejom spīsti tūs pōrdūt gondreiž par veļti. Myusu bezizejys stōvūkli izmantōja nagūdeigi stacejys darbinīki.

Myusu pavadūni čekisti stacejā pīpraseja nu myusim (30 cylvākim) naudu bilešu īgōdōšonai braucinām pasažīru vilcīnī. Mes atsasokamīs, sokūt, ka myusim taidys naudys nav. Tod čekisti myusim pīdraudēja ar cītumu un ar tresstōveigajim lomu vōrdim izlomōdami jī myus pamete iz 2 sutkom.

Pēc tam jī īsaroda ar biletēm un tod turpynōjam braukt, kas iz Tomsku, kas iz Amuras apgobolu. Myus, vairōkus vīninīkus vede iz Tomsku, pēc tam tōļōk leidz Asinas stacejai. Tōļōk gōjom kōjom kaidus 10 km leidz Piškino-Troickij raj. centram. Ir vāla 14.10.49. pēcpušdīna, kod mes pōrsacejamīs par Čulimas upi un augstā krostā īraugam rajona centru (lelu krīvu sādžu) ar vacom, nūplukušom, šķeibom, greizom mōjelem. Palik ļūti dryums īspaidis, dūmōjom - kur mes asam atvasti.

Tod sateikamīs ar sovīm pīdereigajim. Kaidis priks - nyu asam visi kūpā! Bet reizē ari ļūti dryumi - kū mes, lela ģimeņa, isōksim bez naudas un pōrtykas. Mōja, kur dzeivōja pīdereigi, ir

tik 24 m² lela, tajā izvītōtys 5 ģimēnis (18 cylvāki): Būmaņi (6), Cimmermaņi (3), Knohenfeldes (2), Putniņi (3) un Šaraki (4).

Novembrī es sōku strōdōt kai strōdnīks lūpu sagōdis punktā (Zagotskot). Tur myusu ģimēni idūd istabeņu (25 m²) ar īmyurātu krōsneņu, kur mes dzeivōjam leidz pavasaram.

Pyrms jaungoda čekisti cenšōs (īpaši čekists Tolstobrovs) mani savervēt par ziņotōju (*stukaču*). Jōpībylst, ka Sibīrejā nu sovīm tautišim atšifrēju 6 čekas ziņotōjus. Cik zynu, tod jim dzeivē vālōk nasaveicēs, kotru nu jim pīmeklēja toda samoksa, kaidu tī beja pelnejuši. Laikam jau taisneiba ir

parunai: “Dori kū dareidams - lobu voi slyktu - vysys pošam”. Tai, ka as atsasokūs ar čeku sasadorbōtīs, tod jī mani pratynoj, draud, lomoj treisstōveigim lomu vōrdim, pīdraud fiziski izrēķinōtīs, beidzūt arestej un teiši godu mejā īslūga karcerī uz 5 dīnnaktim, pēc tom pīspīž īt strōdōt kolhozā. Čekisti soka: “Иди в колхоз и дыхай!” (*Ej kolhozā un nūsprōgsti!*).

Pātūt sovas ģimēnis lītu (LVA, lieta nr. 7655.), losu, ka Piškino-Troickij raj. čekisti gatavoj materiālus (1951) manis arestam un tīsošonai. Pateicūtīs liktenim, tys tūmār mani nav skōris.

Pēc munas īsastōšonys kolhozā 1. maijs, ģimēni (caur lobim, vītejim kaiminim) muna mōte daboj vaļsts aizjāmumu (3400 rbļ.), par kū teik nūpērta gūteņa (par 1700 rbļ.) un mōjeņa (būda par 1700 rbļ.), tod ar uzturu beja nadaudz lobōk

Pyrmō zīma myusim beja ļūti gryuta. Aukstums sōkōs ar 4. oktobrī. Maksimumu sasnēdze decembrī - janvarī. Dažōs dīnōs temperatūra sasnēdze leidz 64 grādīm. Braucūt ar zyrgu, ik pa laikam nu nōsim beja jōnujem lāstakys, kurys sasnēdze 50-60 cm garumā. Sōkumā es kolhozā strōdōju dažōdus dorbus. Vežu nu pļovom sīnu. Braucūt ar viersī pēc sīna 5 km tōlu, beja ļūti gryuši. Vierss lāni īt, rogovōs sēdēt navar, var

nūsaļt. Pa ceļu blokus viersim paīt navar, dziļš irdyns snīgs. Komer aizbrauc leidz sīna kaudzei, esi tai nūsals, ka navar sakurt guni. Saberzej rūkys gar stīlbim, īkur sīna čūpeņā

guni, nūvelc vysys kōjautus, sasildi, apauņ kōjys. Tod pīkraun vazumu. Pa tū laiku sauleite ir pasacālusi, i jytami tej sōk sildeit, un tod brauc iz lūpu fermu. Pēc tam jōbrauc ūtru reizi, atsagrīzītīs iznōk tymšā. Par taidu dorbu 2 mēnešu laikā sajēmu samoksu pavysam 5 rbļi, tai laikā par tū naudu varēja nūpērkt tikai formys rupmaizis kukulī. Voi par taidu naudu var iztikt?.

(Turpinājums sekos)

Jānis Būmanis, 18.02.2009.g.

(Publicējot tekstus latgaļu valodā, saglabāta autoru rakstība. „G.T.”)

Būmaņu ģimēnes māja (24 m²), nopirkta par 1700 rbļ), kurā 7 cīlvēku ģimene nodzīvoja 8 gadus.